

Handläggare

Anna Viklund

E-post: anna.viklund@stockholm.se

Telefon: 08-508 28 723

Till

Nacka tingsrätt, Mark- och miljödomstolen
Avd. 3

Ansökan om tillstånd till muddring och övertäckning i vattenområde m.m. för bebyggelseutveckling på och kring Kolkajen- Ropsten i Stockholms stad

Yttrande i mål nr M 3051-25

Miljö- och hälsoskyddsnämnden (*nämnden*) har beretts tillfälle att yttra sig över Stockholms stads, genom exploateringskontoret, (*sökanden*) ansökan om tillstånd till muddring och övertäckning i vattenområde på och kring Kolkajen-Ropsten och får anföra följande.

Nämndens inställning och yrkanden

Nämnden tillstyrker ansökan om tillstånd till vattenverksamhet enligt yrkandena 1-17, under förutsättning att ny detaljplan för Ropsten får laga kraft, och till miljöfarlig verksamhet enligt yrkandena 19-20.

Nämnden tillstyrker de föreslagna villkoren 10-12, 15-16 och 19.

Nämnden yrkar för egen del följande:

- a. att sökanden föreläggs att komplettera ansökan med *dels* en tydlig beskrivning av föroreningshalter i sedimenten i plan och djupled både inom muddringsområdet och inom området för isolationsövertäckning, *dels* en muddringsplan, som visar planerad muddring i plan- och djupled gällande massor i tillståndsklass 5 respektive tillståndsklass 1-4.
- b. att villkor 13 ges följande lydelse (nämndens ändringar kursiverade):

13. Överskottsvatten, som uppkommer i anledning av *hantering* av muddermassor, *och länshållningsvatten får* släppas ut till Lilla Värtan. Vid behov ska lokal rening ske

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Tekniska nämndhuset
Fleminggatan 4
Box 8136, 104 20 Stockholm
Telefon 08-508 28 800
miljoforvaltningen@stockholm.se
start.stockholm/miljoforvaltningen

Information om behandling av personuppgifter

Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Stockholms stad är personuppgiftsansvarig för behandlingen av dina personuppgifter. Vi behandlar dina personuppgifter för att kunna handlägga och utreda ärenden, fatta beslut och kommunicera handlingar med dig. Läs gärna hela vår information om behandling av personuppgifter på start.stockholm/dataskydd-miljoforvaltningen. Där beskriver vi dina rättigheter och hur vi samlar in och behandlar dina personuppgifter.

innan sådant utsläppande sker. Utsläppandet ska ske i samråd med VA-huvudmannen och tillsynsmyndigheten och i enlighet med för verksamheten gällande kontrollprogram.

- c. att mark- och miljödomstolen delegerar till tillsynsmyndigheten att fastställa närmare villkor för utsläpp av vatten till Lilla Värtan.

- d. att villkor 14.2 ges följande lydelse:

14.2 a. I samråd med tillsynsmyndigheten får arbeten som medför luftburet buller och överskridanden av värdena i punkten 14.1 ske helgfri måndag-fredag kl. 07.00-19.00.

b. Andra avvikelser får, om det finns särskilda skäl, ske endast efter tillsynsmyndighetens godkännande.

- e. att mark- och miljödomstolen delegerar till tillsynsmyndigheten att föreskriva närmare villkor om begränsning av buller och stomljud från den ansökta verksamheten.

Nämndens synpunkter på ansökan

Avgränsningar

Nämnden yttrar sig nedan över de frågor för vilka den är tillsynsmyndighet och avstår således från att yttra sig över ansökan om dispens för dumpning. Nämnden lämnar allmänna synpunkter på den ansökta vattenverksamheten utifrån lokal kännedom om förhållandena.

Nämnden utvecklar nedan synpunkterna efter tema: hantering av avfallsmassor, utsläpp till vatten, buller, kontrollprogram samt övriga synpunkter.

Hantering av avfallsmassor

Massor från rivning och markschakt

Av ansökningshandlingarna framgår att sökanden avser att riva kajer och genomföra schaktsanering av förorenad jord. Berörda områden för rivning och schakt framgår av figur 3 i den tekniska beskrivningen.

I ansökningshandlingarna framgår sammanfattningsvis att det kommer att genomföras arbeten med markrening inom landområdet bakom Kollossningskajen och Tjärkajen och att marken kommer att

schaktas ur i samband med rivning av kajen. Hur långt in på land som schakt behöver utföras beror på vilken släntlutning som kan användas med bibehållen stabilitet.

Nämnden anser att den planerade saneringen också bör regleras inom ramen för tillståndet och uppfattar att detta också är sökandens avsikt. Nämnden anser att det inte klart kan utläsas ur ansökningshandlingarna inom vilka områden det är aktuellt med markrening inom ramen för denna tillståndsprövning, eftersom det bl.a. inte är fastställt hur långt in på land som schakt behöver utföras. Nämnden uppfattar detta som att schakt kan förekomma inom område 1 i figur 3, men att det ännu inte är klarlagt hur lång inåt land *inom* detta område schakt kan bli aktuellt. Om sökanden bedömer att markschakten kan komma att beröra ett större område än vad som redovisats för område 1 i figur 3 i den tekniska beskrivningen behöver emellertid detta preciseras på ritning/kartbild och med förklarande text. Som framgår av ansökan pågår det redan saneringsarbeten relativt nära Kolkajen.

Enligt ansökningshandlingarna kommer förorenad jord med föroreningshalter som överskrider *av tillsynsmyndigheten godkända åtgärds mål* att omhändertas genom schaktsanering och transporteras till godkänd mottagningsanläggning.

Det bör noteras att nämnden inte har beslutat om några åtgärds mål för de nu aktuella föroreningarna, men det har tagits fram platsspecifika riktvärden för projektet Norra Djurgårdsstaden. Sökanden behöver därför inom ramen för denna prövning presentera åtgärds mål för saneringen. Nämnden har inget att erinra mot att de platsspecifika riktvärdena för Norra Djurgårdsstaden tillämpas som åtgärds mål för olika markanvändningsscenarier, men det är viktigt att uppmärksamma att de platsspecifika riktvärdena kan komma att revideras i takt med att nya rön framkommer. Om sökanden anger dessa riktvärden som åtgärds mål behöver sökanden alltså åta sig att utföra saneringen utifrån de platsspecifika riktvärden som är aktuella när åtgärden vidtas.

Markreningen behöver också ingå i kontrollprogrammet. Sökanden bör i kontrollprogrammet förutom åtgärds målen även utveckla vilka saneringsmetoder samt försiktighetsmått och skyddsåtgärder som kan bli aktuella under olika förhållanden.

Massor från muddring

Sediment i tillståndsklass 5

Enligt ansökningshandlingarna kommer muddrade sediment i tillståndsklass 5 att transporteras till Kolkajen. Efter avvattning och avfallsklassning kommer muddermassorna köras till godkänd mottagningsanläggning. Volymen muddermassor i tillståndsklass 5 uppgår tillsammans med planerad övermuddring av sediment i lägre tillståndsklasser till ca 67 000 teoretiskt fast kubikmeter (tfm³).

Det kan noteras att sökanden nyligen anmält ett pilotprojekt med frysavvattning av muddermassor i tillståndsklass 5 till länsstyrelsen. Metoden är nyutvecklad och har ännu inte provats i fullskala. Det finns en viss risk att kapaciteten är otillräcklig och metoden inte kan användas. Nämnden har inga principiella invändningar mot pilotprojektet med frysavvattning, men vill i detta sammanhang påpeka att metoden är förhållandevis energikrävande, vilket behöver beaktas i det slutliga valet av hantering.

Sediment i tillståndsklass 1-4

Sökanden yrkar dispens för att dumpa muddermassor i tillståndsklass 1-4 i en djuphåla i Kanholmsfjärden. Av ansökningshandlingarna framgår att den nya bottenytan som uppstår i Kanholmsfjärden efter slutförd dumpning kommer att utgöras av sediment med föroreningshalter i tillståndsklasserna 1-3. De muddermassor som avses dumpas har generellt lägre föroreningsgrad än nuvarande halter i botten inom området vid Kanholmsfjärden (dumpningsutredning tabell 3, bilaga 3 till miljökonsekvensbeskrivningen). Sediment med föroreningshalter motsvarande tillståndsklass 3 innebär i huvudsak lägre halter jämfört med bedömningsgrunder och gränsvärden för att motverka risk för effekter på miljön enligt Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter HVMFS 2019:25 (dumpningsutredning tabell 4, bilaga 3 till miljökonsekvensbeskrivningen). I underlaget framhålls att föroreningshalterna i massorna, vid en jämförelse mot Naturvårdsverkets generella riktvärden för förorenad mark (på land), genomgående är lägre än mindre känslig markanvändning (MKM) och att mer än 90 % alla prov på muddermassorna uppvisar halter lägre än känslig markanvändning (KM).

Nämnden ser utifrån av vad som framgår i underlaget om de aktuella tillståndsklass 1-4-massornas egenskaper inte något principiellt hinder mot att de bortskaffas genom dumpning i

vattenområde, men avstår från att uttala sig om förutsättningarna för dumpning i Kanholmsfjärden.

Det går dock inte att utläsa av befintligt underlag hur tydlig avgränsningen är mellan tillståndsklass 5 och tillståndsklass 1-4 massor i djupled eller om det föreligger risk för föroreningshalter i klass 5 i djupare lager sediment, under sediment med lägre halter, till följd av historisk omblandning av sediment. Nämnden anser därför att underlaget behöver kompletteras med en tydlig beskrivning av föroreningshalter i sedimenten i plan och djupled, både inom muddringsområdet och inom området för isolationsövertäckning. Underlaget behöver också kompletteras med en tydligt muddringsplan som visar planerad muddring i plan- och djupled gällande massor i tillståndsklass 5 respektive tillståndsklass 1-4.

Nämnden anser också att det åligger sökanden att visa att avfallshierarkin har beaktats fullt ut i fråga om hanteringen av massorna inom tillståndsklass 1-4.

Sökanden har redovisat att de aktuella massornas geotekniska egenskaper inte lämpar sig för anläggningsändamål och att de därför behöver bortskaffas. Sökanden har vidare bedömt att deponering på land inte är lämpligt med hänsyn till bl.a. massornas låga föroreningshalter och de omfattande transporter som skulle krävas.

Nämnden delar bedömningen att landdeponering är mindre lämpligt för de aktuella massorna, men anser att det finns ytterligare alternativ som bör utredas.

Sökanden yrkar tillstånd till isolationsövertäckning av ett 46 000 m² stort bottenområde utanför muddringsområdet i Kolkajen-Ropsten (tillståndsyrkande 3). Övertäckningen ska ske ner till 15 meters djup och omfattar tillförsel av 45 000 m³ makadam och stenmjöl för att minska spridning av föroreningar från området till följd av erosion.

I miljökonsekvensbeskrivningen redovisas alternativa åtgärder för området som omfattas av isolationsövertäckning, men användning av muddermassorna i tillståndsklass 1-4 (enligt tillståndsyrkande 5) som material för övertäckning har inte utretts. Muddermassorna i tillståndsklass 1-4 består främst av silt och lera och har lägre föroreningshalter än vad som är vanligt förekommande halter i Lilla Värtan samt lägre jämfört med halterna inom isolationstäckningsområdet (tabell 9 i miljökonsekvensbeskrivningen). Att använda muddermassorna

lokalt som en fysisk barriär, täckt med bergkross som erosionsskydd, skulle innebära lokal användning på plats samt bidra till ytterligare uppgrundning av bottenområdet. Ytterligare uppgrundning i området skulle komplettera grundområdena som planeras tillskapas i marinparken (tillståndsyrkande 15).

Nämnden anser mot denna bakgrund att sökanden bör redogöra för möjligheten till lokal användning av muddermassor i tillståndsklass 1-4 inom området som omfattas av isolationsövertäckningen, eller på annan plats inom staden.

Yrkanden

- Nämnden yrkar att sökanden föreläggs att komplettera ansökan med *dels* en tydlig beskrivning av föroreningshalter i sedimenten i plan och djupled både inom muddringsområdet och inom området för isolationsövertäckning, *dels* en muddringsplan, som visar planerad muddring i plan- och djupled gällande massor i tillståndsklass 5 respektive tillståndsklass 1-4.

Lukt

Av ansökningshandlingarna framgår att det under byggskedet kommer uppstå luktstörningar till följd av verksamheten främst vid grovsorteringen av muddermassor samt från pråmarna och avvattningsanläggningen. Sökanden har i miljökonsekvensbeskrivningen (avsnitt 12.5.3) redogjort för möjliga försiktighetsmått och skyddsåtgärder för att motverka påverkan och konsekvenser i byggskede beaktat skyddsåtgärder gällande lukt.

Nämnden anser att lukt bör ingå som en egen punkt inom kontrollprogrammet för den miljöfarliga verksamheten, som ska tas fram i samråd med tillsynsmyndigheten.

Masshantering

Inom ramen för de ansökta verksamheterna, inte minst vid rivning och schaktning, kommer det att uppkomma stora mängder massor av olika slag. Hanteringen av massorna ska följa avfallshierarkin, vilket innebär att avfall först och främst alltid ska förebyggas. För att masshanteringen ska kunna följas upp på ett effektivt sätt inom tillsynen anser nämnden att sökanden, i samråd med tillsynsmyndigheten, behöver ta fram en masshanteringsplan som bör ingå i kontrollprogrammet för den miljöfarliga verksamheten. Masshanteringsplanen ska vara generell och således även innehålla en beskrivning av de massor som uppkommer inom

vattenverksamheten för vidare omhändertagande på land, samt för de sprängstensmassor som avses att användas till utfyllnaden.

Utsläpp till vatten

Sökandens förslag till villkor

Sökanden har föreslagit ett villkor (13) om utsläpp till vatten:

13. Överskottsvatten som uppkommer i anledning av behandling och avvattning av muddermassor ska släppas ut till Lilla Värtan. Vid behov ska lokal rening ske innan sådant utsläppande sker. Utsläppandet ska ske i samråd med VA-huvudmannen och tillsynsmyndigheten och i enlighet med för verksamheten gällande kontrollprogram.

Villkorets omfattning

Nämnden noterar att det i ansökningshandlingarna finns delvis olika beskrivningar av vad som avses med överskottsvatten. Enligt den tekniska beskrivningen (avsnitt B.2.7) handlar det om överskottsvatten som uppkommer i samband med muddring, avvattning, rengöring eller andra arbeten med förorenade massor. Enligt miljökonsekvensbeskrivningen (avsnitt 12.1.5.4.1.6) ska allt vatten som samlas upp på pråmarna samt det vatten som uppkommer från avvattningen ledas till en vattenreningsanläggning.

Nämnden uppfattar mot den bakgrunden formuleringen ”i *anledning* av behandling och avvattning” (nämndens kursivering) avser att innefatta allt det överskottsvatten som beskrivs i ansökningshandlingarna enligt ovan, d.v.s. inte enbart från direkt behandling och avvattning, utan från all hantering av muddermassorna. Nämnden anser att detta bör förtydligas och föreslår att formuleringen ändras till ”i anledning av *hantering* av muddermassor”.

Sökanden anger i miljökonsekvensbeskrivningen (avsnitt 12.1.5.1) att samma riktvärden som ska tillämpas för överskottsvatten även ska gälla vid utsläpp av länshållningsvatten. Nämnden antar att länshållningsvatten kan komma att uppstå i samband med bland annat rivning av befintliga kajer och schaktning bakom kajerna (jfr tillståndsyrkande 1) där det också antas finns föroreningar. Det framgår dock inte av ansökningsunderlaget hur sökanden avser att hantera länshållningsvatten och det föreslås inte heller något villkor för utsläpp av länshållningsvatten.

Nämnden vill framhålla att även länshållningsvatten som utgångspunkt behöver genomgå lokal rening. Detta genomförs genom minst slam- och oljeavskiljare men en kombination av flera reningstekniker kan behövas för att reningen ska bli tillräcklig. Reningen krävs oavsett om avledning sker till det kommunala dag- eller spillvattennätet eller till angränsande mark- eller vattenområde. Villkor 13 bör därför omfatta även länshållningsvatten.

Rening

Som anføres ovan bedömer nämnden att såväl överskottsvattnet från masshanteringen som länshållningsvattnet *som utgångspunkt* kräver lokal rening. Reningsbehovets omfattning kan variera men i vilken omfattning rening behövs får hanteras inom ramen för det samråd med tillsynsmyndigheten som ska föregå utsläpp.

I såväl den tekniska beskrivningen som i miljökonsekvensbeskrivningen anges att vattenreningsanläggningen kommer att utformas så att de riktvärden som gäller för utsläpp av länshållningsvatten från stadens markreningsarbeten inom Norra Djurgårdsstaden kompletterade med miljöförvaltningens riktvärden för hantering av länshållningsvatten för PFOS och PFOA ska innehållas. Riktvärdena för utsläpp av länshållningsvatten från markreningsarbete i Norra Djurgårdsstaden revideras löpande och för närvarande är det version 3 (från 2025-06-16) som är aktuell. Det bör därför förtydligas att det är den vid var tidpunkt gällande versionen av riktvärdena som ska vara dimensionerande för vattenreningsanläggningen.

Sökanden har beskrivit möjliga reningssteg. Anläggningen kan t.ex. utformas med en buffertbassäng för utjämning av flödet, oljeavskiljning, sedimentering för avskiljning av partikelbundna föroreningar och ett efterföljande kolfilter för avskiljning av lösta organiska föroreningar. Vid behov kan även ett steg med kemisk fällning och/eller jonbytarfilter användas.

De riktvärden och reningssteg som föreslås tillämpas anser nämnden är lämpliga i sig, men det är inte miljömässigt lämpligt eller ändamålsenligt att utforma villkoret om utsläpp till Lilla Värtan som ett *ska*-krav. Utgångspunkten behöver istället vara att utsläpp *får* ske, under förutsättning att vattnet innehåller halterna i de tillämpliga riktvärdena. Det behöver alltså finnas utrymme i villkoret för annan hantering vid avvikelser. Exempelvis kan små, men mycket förorenade volymer uppkomma, som bättre hanteras på annat sätt än genom lokal rening. Även vid driftsättning och

injustering av reningsanläggningen kan det finnas skäl att transportera bort en mindre mängd vatten för omhändertagande, för att snabbare kunna få igång anläggningen. Villkoret bör alltså ange att överskottsvatten *får* släppas till Lilla Värtan när föroreningsnivån är tillräckligt låg.

Nämnden delar sökandens bedömning att avledningen ska ske i samråd med VA-huvudmannen, i det fall avledning sker till det kommunala dag- eller spillvattennätet, och tillsynsmyndigheten i enlighet med för verksamheten gällande kontrollprogram. Nämnden anser att villkor 13 på sedvanligt vis ska kompletteras med en delegation till tillsynsmyndigheten att vid behov föreskriva närmare villkor för utsläpp till vatten.

Nämnden vill även framhålla att även dagvatten under byggskedet behöver bevakas inom kontrollprogrammet, så att eventuell spridning av föroreningar till närliggande dagvattenbrunnar och diken undviks. Den ovan nämnd delegationen till nämnden bör även innefatta utsläpp av dagvatten.

Yrkanden

- Mot bakgrund av ovanstående yrkar nämnden att villkor 13 ges följande lydelse (nämndens ändring kursiverad):

13. Överskottsvatten, som uppkommer i anledning av hantering av muddermassor, och länshållningsvatten får släppas ut till Lilla Värtan. Vid behov ska lokal rening ske innan sådant utsläppande sker. Utsläppandet ska ske i samråd med VA-huvudmannen och tillsynsmyndigheten och i enlighet med för verksamheten gällande kontrollprogram.
- Nämnden yrkar vidare att mark- och miljödomstolen delegerar till tillsynsmyndigheten att vid behov fastställa närmare villkor för utsläpp av vatten.

Buller

Luftburet buller

Sökanden har föreslagit villkor för luftburet buller med riktvärde motsvarande Naturvårdsverkets allmänna råd om buller från byggarbetsplatser, NFS 2004:15 (villkor 14.1). Enligt villkorsförslaget ska dock värdena inte gälla dem som erhållit skriftligt erbjudande från sökanden om tillfälligt boende, alternativt

tillfällig vistelse, när andra skyddsåtgärder inte kan anses tekniskt möjliga eller ekonomiskt rimliga. Sökanden har också föreslagit ett särskilt villkor om tillfällig vistelse/boende (villkor 15).

Sökanden har härutöver föreslagit ett villkor 14.2 om överskridanden av riktvärden:

14.2 Arbeten som medför luftburet buller som överskrider riktvärden i villkor 14.1 får, i samråd med tillsynsmyndigheten, ske alla dagar kl. 07.00–22.00 fram till dess att inflyttning sker i de s.k. terrasskvarteren. Efter sådan inflyttning får arbeten som medför luftburet buller som överskrider riktvärdena i villkor 14.1 i samråd med tillsynsmyndigheten ske helgfria vardagar kl. 07.00–22.00 och lördag, söndag och helgdag kl. 07.00–19.00. Andra avvikelser från riktvärdena i villkor 14.1 får, om det finns särskilda skäl, ske efter tillsynsmyndighetens godkännande. Bulleralstrande arbeten som inte medför överskridande av riktvärdena får förekomma alla dagar dygnet runt.

Nämnden noterar att villkor 14.2 avviker från sedan lång tid etablerad praxis genom att medge att riktvärdena för luftburet buller, efter samråd, får överskridas även kvällstid (kl. 19.00–22.00) alla dagar, d.v.s. inte bara helgfri vardag utan även hela helger.

Enligt ansökan och miljökonsekvensbeskrivningen är längre arbetstider möjligt på grund av avsaknad av bostäder i närområdet.

Såvitt framgår av figur 20 i ansökan/figur 80 i miljökonsekvensbeskrivningen bedöms borrarad spontning ge upphov till 55–60 dBA vid fasad på bostadshusen vid Dianavägen i Hjorthagen, sydväst om Kolkajen, vilket överskrider riktvärdet för bostäder kvällar 19.00–22.00, nattetid 22.00–07.00 och helger. Utgångspunkten i NFS 2004:15 är att det i första hand är utomhusnivåerna som ska innehållas, men om det inte är tekniskt eller ekonomiskt rimligt bör i vart fall inomhusnivåerna innehållas. Nämnden anser att sökanden behöver utveckla varför det inte bedöms vara rimligt att begränsa bullret så att utomhusnivåerna kan innehållas vid befintliga bostäder. Till skillnad från de tillkommande bostäderna i de s k terrasshusen kommer de befintliga bostadshusen i Hjorthagen nås av buller från arbetena under projektets hela genomförandetid.

Begränsning av arbetstid är också ett av de mest verksamma försiktighetsmått för att förebygga störning från byggbuller. Det bör därför föreligga förhållandevis starka skäl för att frångå praxis i den delen. Nämnden kan av ansökningshandlingarna inte utläsa

varför sökanden anser att det är nödvändigt att utöka arbetstiderna i förhållande till de allmänna råden.

Det som föreslås i villkor 14.2 är inte bara längre arbetstider (med bibehållna riktvärden vid bostäder), utan även möjlighet att *överskrida* dessa riktvärden vid just bostäder, såväl inom- som utomhus, under längre tider per dygn än vad som normalt brukar tillåtas efter enbart samråd med tillsynsmyndigheten. Om det inte finns några bostäder som berörs, vilket sökanden uppger i underlaget, borde det inte heller vara något problem att innehålla riktvärdena och således inte heller finnas behov av att överskrida dem. Det framgår inte heller varför sökanden gör åtskillnad mellan bostäderna i terrasskvarteren och andra bostäder. Nämnden anser att samma hänsyn ska gälla för alla bostäder.

Nämnden anser också att det är oklart hur möjligheterna enligt villkor 14.2 att överskrida riktvärden under längre tider än vad som följer av tabellen förhåller sig till formuleringen i 14.1 som anger att riktvärdena inte ska tillämpas för dem som fått skriftligt erbjudande om tillfälligt boende eller vistelse *när andra skyddsåtgärder inte anses tekniskt möjliga eller ekonomiskt rimliga*. Som nämnden tolkar villkor 14.1 ska i första hand skyddsåtgärder vidtas och först när sådana inte är möjliga eller rimliga ska tillfälligt boende/vistelse erbjudas (enligt förutsättningarna i villkor 15). Det framgår inte närmare av underlaget för ansökan vilka skyddsåtgärder som planeras för att minimera störningarna. Genom det föreslagna villkoret 14.2 räcker det med samråd för att få överskrida riktvärdena och det ställs inte krav på skyddsåtgärder för att undvika överskridande. Om kriterierna i villkor 15 är uppfyllda ska dock erbjudande om tillfälligt boende eller tillfällig vistelse lämnas. Nämnden frågar sig därför vilken praktisk innebörd som formuleringen i 14.1 har. Nämnden anser att sökanden behöver förklara hur de föreslagna villkoren för luftburet buller förhåller sig till varandra och hur de är tänkta att tillämpas.

Nämnden inser givetvis att generösare arbetstider också har en positiv påverkan på den totala arbetstiden för projektet. Trots detta anser nämnden att det utifrån tillgängligt underlag inte går att dra slutsatsen att det finns skäl att medge generösare avsteg från riktvärdena än vad som följer av praxis. Villkoret bör därför utformas i enlighet med vad som normalt föreskrivs för större exploaterings- och infrastrukturprojekt.

Villkoret bör också kombineras med en delegation till tillsynsmyndigheten att vid behov fastställa närmare villkor för buller från verksamheten.

Stomljud

Sökanden uppger i ansökan att stomljud kan uppkomma i begränsad omfattning, men att risken för stomljudsnivåer över riktvärden bedöms vara låg på grund av platsens förutsättningar. Det har därför inte bedömts varit relevant att beräkna och utreda vidare.

Nämnden noterar sökandens bedömning. Arbetsmoment så som pålning och spontning bör kunna ge upphov till stomljud (även om de inte överskrider riktvärden) och nämnden anser att stomljud bör följas upp inom ramen för kontrollprogrammet. Det bör också delegeras till tillsynsmyndigheten att vid behov fastställa närmare villkor för stomljud.

Yrkanden

- Nämnden yrkar att villkor 14.2 ska ha följande lydelse:

14.2 a. I samråd med tillsynsmyndigheten får arbeten som medför luftburet buller och överskridanden av värdena i punkten 14.1 ske helgfri måndag-fredag kl. 07.00-19.00.

b. Andra avvikelser får, om det finns särskilda skäl, ske endast efter tillsynsmyndighetens godkännande.

- Nämnden yrkar att mark- och miljödomstolen delegerar till tillsynsmyndigheten att vid behov föreskriva närmare villkor om begränsning av buller och stomljud från den ansökta verksamheten.

Kontrollprogram

Nämnden har inga invändningar mot det föreslagna villkoret om kontrollprogram (villkor 19). Nämnden vill redan nu förutskicka att kontrollprogrammet för den miljöfarliga verksamheten, i enlighet med de synpunkter som framförs ovan, behöver omfatta utsläpp till vatten och dagvattenhantering, buller (luftburet och stomljud), lukt, masshantering, markrening (inklusive redogörelse för val av saneringsmetoder), övrig avfallshantering (bygg- och rivningsavfall m.m.) och arbetsbelysning. Kontrollprogrammets närmare innehåll utarbetas av sökanden i samråd med tillsynsmyndigheten.

Beträffande arbetsbelysning ska framhållas att nämnden inte har några invändningar mot det villkor om belysning för temporära

installationer m.m. som föreslås (villkor 17), men anser att arbetsbelysningen inom projektet även behöver omfattas av kontrollprogrammet och följas upp inom ramen för egenkontrollen av verksamhetens påverkan på människors hälsa och miljön i övrigt.

Övriga synpunkter

Arbeten i vattenområde

Grumling

Planerad vattenverksamhet omfattar fler arbetsmoment som innebär uppgrumling av sediment. Endast för tillståndsyrkande 2 och 4, d.v.s. muddring av sediment i tillståndsklass 5 och utföra djupstabilisering av botten, föreslås villkor om skyddsåtgärd som omfattar siltgardiner och bubbelridå för att minimera miljöpåverkan till följd av grumling (villkor 2).

För övriga grumlande moment, som muddring av sediment i klass 1-4, isolationsövertäckning samt utförande av utfyllnad och uppförande av vinkelstödmur föreslås inga skyddsåtgärder utan enbart villkor om miljökontroll av grumling 250 meter från arbetsområdet (villkor 5). I villkoret föreslås att grumligheten inte ska överstiga 100 mg suspenderat material/l som dygnsmedelvärde under perioden den 15 september – den 15 april. Under perioden den 16 april – den 14 september ska grumligheten i samma punkt inte överstiga 40 mg suspenderat material/l som dygnsmedelvärde. Villkoret ska uppfyllas 0,5 m under vattenytan och 1 m över bottenytan.

Enligt tidsplan och beskrivningen av genomförandet i den tekniska beskrivningen kommer arbeten i vattenområdet att utföras i två etapper som omfattar fem år vardera. Grumlande arbeten som rivning av kaj, muddring, isolationsövertäckning, djupstabilisering, pålning och anläggande av kajer kommer därmed att pågå under en lång tidsperiod och innebär en varaktig störning på omgivande naturmiljö i vatten och strandzon. Vidare framgår av bilaga 4 till miljökonsekvensbeskrivningen att lokala negativa effekter på både vuxen fisk och rekrytering i intilliggande områden kan uppstå till följd av grumling från muddringen. Såväl vår- som höstlekande fisk finns enligt ansökan i området. Bland annat konstateras att ökad grumling kan ge undvikandebeteenden och därmed temporärt minska möjligheterna för fisk att vandra in och ut ur Husarviken liksom att vandra upp till Laduviken och Spegeldammen. I

anslutning till Husarviken ligger fisklekplatsen Lillsjöäng, en våtmark där gäddor och abborrar leker.

Med hänsyn till varaktigheten för grumlande arbeten i vatten samt risk för påverkan på lokala naturvärden samt lek- och uppväxtområden för fisk i närområdet, anser nämnden att skyddsåtgärder för att minimera grumlingen, och därmed miljöpåverkan, bör vidtas under samtliga arbetsmoment i vattenområdet.

Nämnden anser också att det föreslagna villkoret 5 om grumling inte tar höjd för att störningarna till följd av arbeten i vattenområdet kommer vara långvariga. Enlig SLU:s rapport 2020:1

”Kunskapssammanställning om effekter på fisk och skaldjur av muddring och dumpning i akvatiska miljöer” kan direkta negativa effekter på fisk och skaldjur förväntas efter två till fyra veckor vid doser högre än 20 mg/l suspenderat material inom ett och samma område. Av ansökningshandlingarna framgår att arbeten i vattenområde beräknas pågå under totalt tio års tid. Det finns således behov av att utreda frågan vidare.

Undervattensbuller

Sökanden föreslår i villkorsförslag 7 att bubbelridåer ska användas vid pålning för att minska påverkan från undervattensbuller på fisk.

Av ansökningshandlingarna framgår att det vid tillämpning av bubbelridå vid pålning bedöms uppkomma risk för skada utan återhämtning inom cirka 200 meter från området samt risk för tillfällig hörselnedsättning i mindre än 24 timmar inom ett område om 3 km. Vidare uppstår undervattensbuller vid muddringen, som bedöms ge upphov till risk för tillfällig hörselnedsättning hos fisk inom ca 200 m. Ljud från muddring är kontinuerligt och höjer bakgrundsnivån i en stor del av området under tiden det pågår, vilket även kan innebära maskering av ljud på flera kilometers håll. Enligt miljökonsekvensbeskrivningen bedöms fisklek och uppväxtområden kunna störas, men det bedöms inte sannolikt att störningarna ger påvisbara effekter på populationsnivå över tid i Lilla Värtan.

I ansökningshandlingarna anges dock inte vilka ljudnivåer som antas uppkomma under vatten vid de olika arbetsmoment som planeras, till exempel pålning. Nämnden anser därför att det är svårt att följa vilka antaganden som bedömningen av konsekvenserna

bygger på. Bedömningen tar inte heller hänsyn till olika arters känslighet eller lekperioder. Analysen bör kompletteras med denna information. Försiktighetsåtgärder som minimerar ljudpåverkan på fisk i dess lek- och uppväxt i närområdet bör tillämpas. Nämnden anser sammantaget att det finns behov av att vidta försiktighetsåtgärder som tar hänsyn till de kumulativa effekterna av undervattensbuller, grumling samt spridning av föroreningar.

Marinpark

Sökanden avser att inrätta en marinpark under vatten (tillståndsyrkande 15).

Nämnden är positiv till den planerade marinparken och anser att åtgärden förbättrar förutsättningarna för fisk och annat akvatiskt liv inom området och därmed möjligheterna att följa miljökvalitetsnormerna för Lilla Värtan.

SLUT.